

11. Malé sociální skupiny

Sociální psychologie

Mgr. Katarína Millová

jaro 2007

Malá sociální skupina: základní vymezení

- **malá soc. skupina:** „sociální celek, který je charakterizován vzájemným uvědoměním si sebe jako skupiny a potencionální vzájemnou interakcí“

Co přináší sociální interakce?

- sdílení informací
- sociální oporu
- spolupráci
- ekonomickou podporu
- sociální srovnávání
- sociální učení
- uspokojení soc. potřeb: afiliace, uznání, kontroly, autority

Malá sociální skupina: základní vymezení

- sociální skupina (obecně):
 1. více ovlivňuje jedince než jedinec skupinu
 2. má formativní vliv na osobnost
 3. posiluje sociální identitu jedince
 4. uspokojuje důležité potřeby
 5. ovlivňuje individuální výkonnost
- x **agregát** (zoskupení): z agregátu se může za určitých podmínek stát malá sociální skupina

Rozdělení sociálních skupin

- **malé soc. skupiny:** všichni členové se znají
- **velké soc. skupiny:** strukturace informačních kanálů
- **členské**
- **nečlenské**
- **referenční:** jsme/chceme být členy, důležitá pro identitu
- **primární:** např. rodina
- **sekundární:** formální kontakt, např. národ, instituce, MU

Malá sociální skupina

Cíle malé sociální skupiny:

- cíl je výsledkem individuálních cílů
- čím více sytí potřeby členů, tím je vyšší míra *koheze* (soudržnosti)
- čím je skupina soudržnější, tím lépe přijíma skupinové cíle

Skupinové normy:

- určují způsob fungování lidí ve skupině
 1. *prevence konfliktů*
 2. *podílení se na zisku/ztrátách, které vyplývají z členství*
 3. *regulace kontaktů s nečleny*
 4. *vyjádření základních skupinových hodnot*

Vývoj skupiny

- **B.W. Truckman, A.C. Jensen (1977):**
 1. *formování*
 2. *bouření*
 3. *tvorba norem*
 4. *optimální výkon*
 5. *ukončení fungování skupiny*
- fáze probíhají v ustáleném pořadí
- fáze probíhají různě rychle, je možný návrat zpátky o pozici

Struktura skupiny

- pozici jedince ve skupině určuje **sociální status**
 1. *askriptivní (připsaný)*
 2. *získaný*
- **sociální role**: chování, které se očekává od držitele jistého sociálního statusu
- strukturu skupiny zjišťujeme pomocí *sociometrie* (**J.L. Moreno**):
 - a) *úkolově orientovaný vůdce*
 - b) *vůdce orientovaný na mezilidské vztahy*
 - c) *omega (Ω) – černá ovce*

Struktura skupiny

- další dělení pozice jedince ve skupině:

1. *hvězda*
2. *outsider*
3. *antihvězda (zavržený)*
4. *izolát*
5. *ambivalentní status*
6. *šedá eminence*

- pozice jedince je daná:

- **sociální přitažlivostí jedince**
- **osobní prestiží (mocí) jedince**

Vůdčovství

- 3 základní styly vedení:
 1. *autoritativní*: výhodný u řešení krizí, přesná hierarchie
 2. *liberální*: nejasná hierarchie, kolísavý výkon
 3. *demokratický*: flexibilní, problém většinového rozhodování

- **W.H. Staehle (1980)**:
 - a) *patriarchální styl*: vzorem je autoritární otec rodiny
 - b) *charismatický styl*: vůdce je nenahraditelný, jedinečný
 - c) *autokratický styl*: vůdce má mnoho spolupracovníků
 - d) *byrokratický styl*: extrémní strukturace, normy, příkazy

- **M. Weber**: tradiční, charismatický a racionální styl vedení

Skupinový vliv

1. sociální facilitace
2. sociální zahálení
3. deindividuace
4. skupinová polarizace
5. konformita
6. poslušnost

Skupinový vliv

- způsoby, jakými skupina ovlivňuje své členy
- 1. **sociální facilitace (usnadnění):**
 - přítomnost jiných osob usnadňuje, zjednodušuje provedení úkolu
 - **R. Zajonc (1965):** u vykonávání jednoduchých a dobře naučených úkolů přítomnost jiných osob působí na výkon pozitivně x u složitých úkolů (špatně naučených) působí přítomnost jiných osob negativně
- Teorie „rozptýlení (distrakce) – konflikt“ (R.S. Baron):**
 - přítomnost jiných lidí rozptyluje pozornost, co může vést ke konfliktu pozornosti (pozornost se upíná ke dvěma vzájemně se vylučujícím postupům)

Skupinový vliv

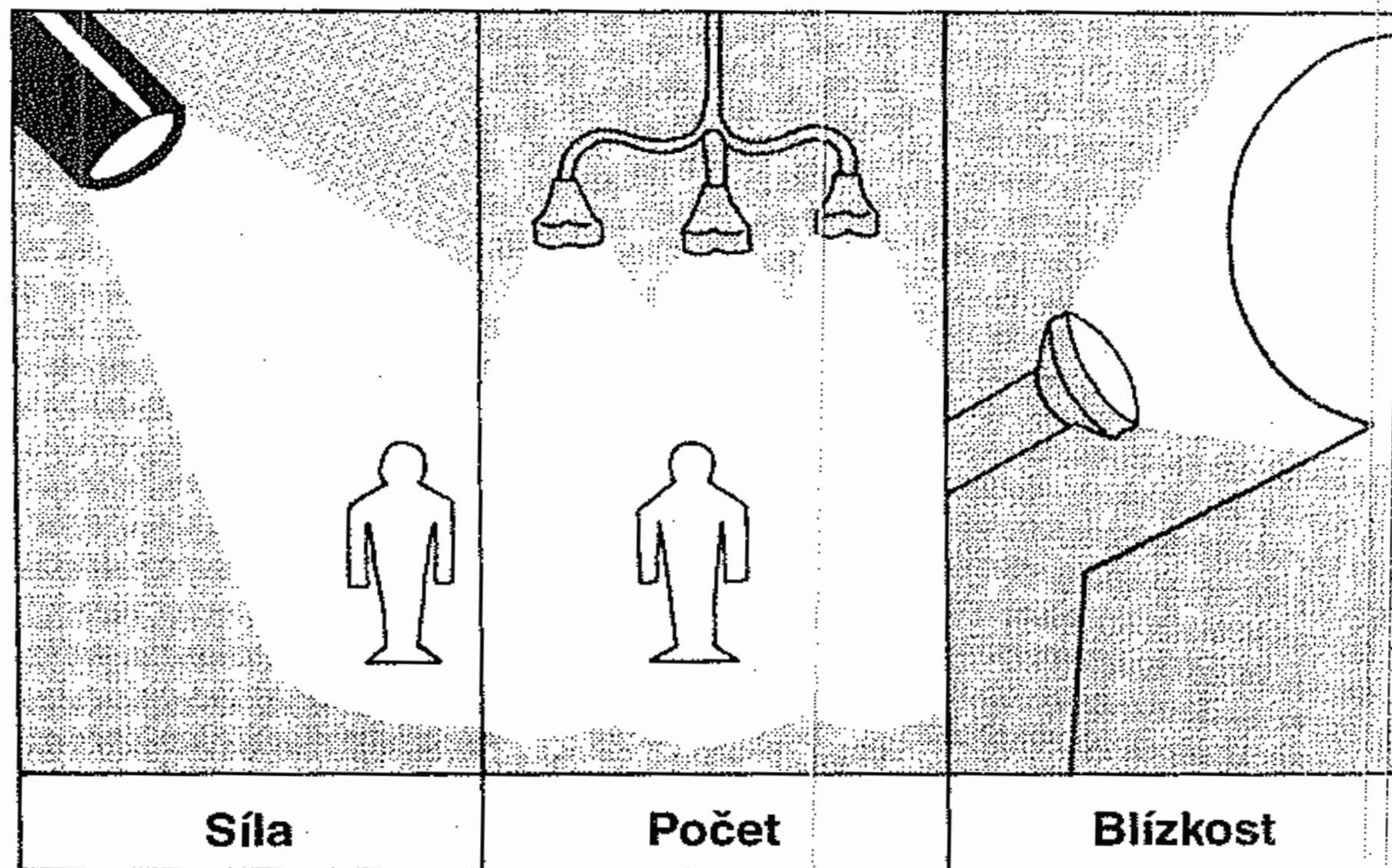
2. sociální zahálení (lenivost):

- člověk sám by podal vyšší výkon, než když je ve skupině
- **Ringelmannův efekt:** čím více lidí pracuje na úkolu, tím nižší výkon připadne na jednoho člověka

Zákon sociálního vlivu:

- **B. Latané (1981)**
- osoba je pod vlivem nejrůznějších soc. sil působících současně
 - a) *síla* soc. vlivu: důležitost vztahů
 - b) *počet* přítomných lidí
 - c) *blízkost* kontaktu

„Žárovkový“ model sociálního účinku podle Lataného.

Skupinový vliv

Kdy se projeví sociální zahálení?

- **B Latané, K. Williams, S. Harkins**

- a) anonymita
- b) osoba by neměla být zaujata úkolem
- c) nemá stanovená kritéria
- d) jedinec věří v nemožnost srovnání výkonu s výkonem jiného člověka
- e) jedinec věří v nemožnost srovnání výkonu jedné skupiny s druhou

- jestli není splněna jediná podmínka, tak se sociální zahálení nemusí projevit

Skupinový vliv

3. deindividuace (odosobnění):

- situace, kdy člověk pod vlivem anonymity jedná takovým způsobem, který je v běžných situacích tlmený
- demonstrace, násilné chování fotbalových fanoušků
- **G. Tarde, G. Le Bon:** ve skupinovém kontextu dochází ke snižování uvědomování si sociální odpovědnosti a obav z trestu
- **P.G. Zimbardo:** na základě experimentů došel k názoru, že pro deindividuaci je důležitý pocit anonymity, snížení sebeuvědomění a situační chování

Skupinový vliv

Podmínky deindividuace:

1. ztráta sebeuvědomění ve smyslu sebepercepce i introspekce
2. anonymita
3. vysoká úroveň aktivace (arousal)
4. jednotná skupina, která se zaměřuje na vnější události

Projevy deindividuace (Diener):

- snížení zábran vůči impulzivnímu chování
- zvýšená citlivost vůči bezprostředním podnětům
- neschopnost monitorovat vlastní chování
- zmenšená obava z hodnocení druhými lidmi

Skupinový vliv

4. skupinová polarizace:

- vyhranění názoru (+ nebo -) po skupinové diskusi
- posun, zesílení názorů vede k tomu, že skupiny postupují při rozhodování riskantněji než jednotlivci
- polarizace = názory členů po diskusi jsou extrémnější než před ní
- ke skupinové polarizaci dochází, když většina členů favorizuje jisté stanovisko u nějakého problému
- **vliv teorie sociálního srovnávání**
- **vliv teorie persuzivních argumentů (E. Burnstein, A. Vinokur):** volba konkrétní alternativy/stanoviska je funkcí jejich argumentů pro a proti

Skupinový vliv

5. konformita:

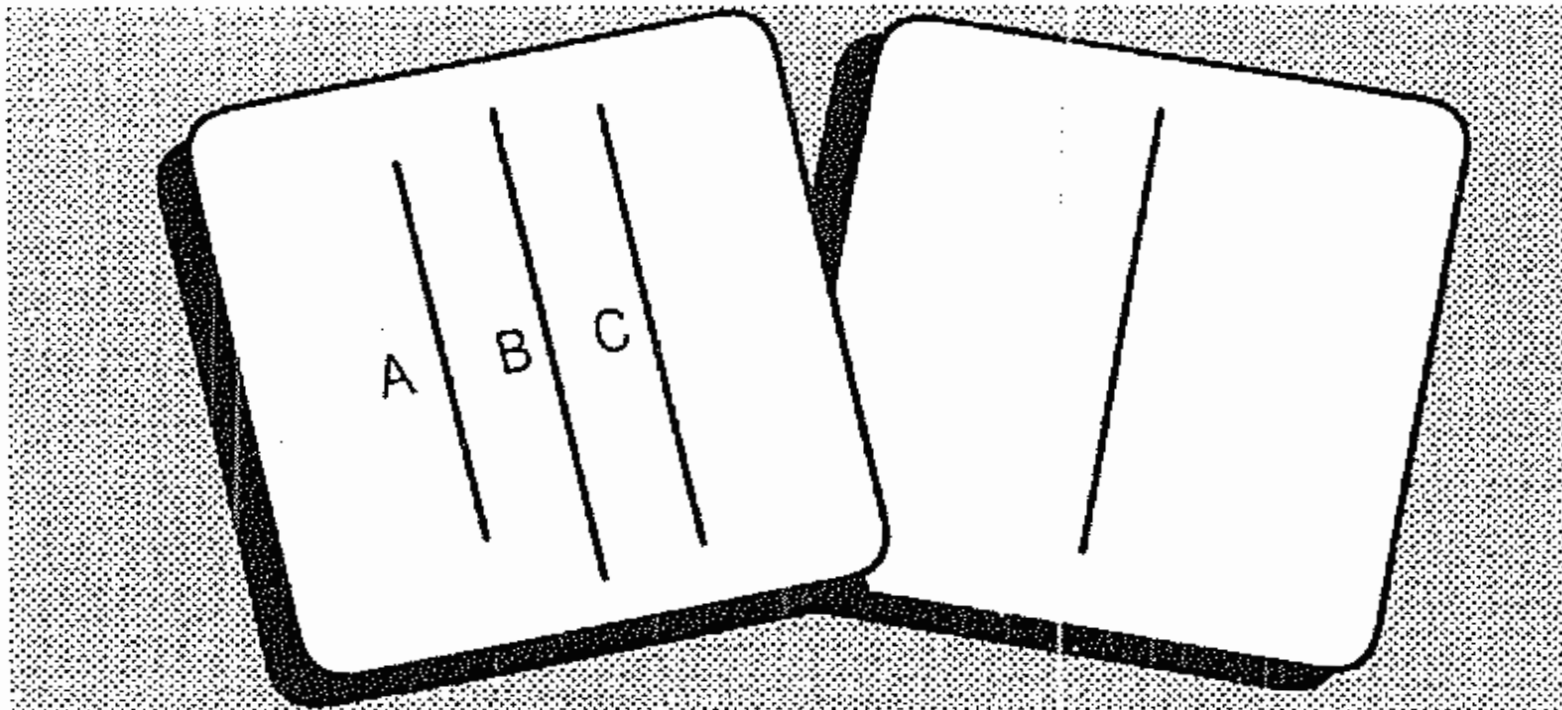
- proces přizpůsobení se názoru většiny bez toho, že by s ním jedinec souhlasil; podlehnutí sociálnímu tlaku
- *pravá konformita*: změna původního názoru pod tlakem skupiny
- *účelová konformita*: přizpůsobení se názoru většiny beze změny vnitřního postoje
- *opační konformita*: jedinec dělá vždy opačné věci než skupina

Experiment S.E. Asche (1951):

- ZO měly srovnávat velikost hůlek: individuální posudky byly správné, ale pod vlivem skupiny:

Skupinový vliv

- jenom 24% jedinců se ani jednou ve svém názoru nepřizpůsobilo „předstíranému“ názoru zbytku skupiny

Kartičky použité v Aschově (1951) experimentu.
Vlevo tři testovací čáry, vpravo čára představující podnět.

Skupinový vliv

Faktory konformity:

1. velikost skupiny
2. složení skupiny
3. přátelské x neznámé skupiny
4. národnostní menšiny
5. jednomyslnost skupinového souhlasu
6. síla skupinového tlaku
7. kolektivismus země

Skupinový vliv

Teorie sociálního ovlivnění:

- **S. Moscovici** (1976) navázal na Aschovy experimenty
- v nich, podle Moscovitciho výzkumů, ZO ovlivnila nejvíce jednotnost úsudku falešných respondentů
- vyhovění x konverze
- **vyhovění:** když většina ovlivňuje menšinu
- **konverze:** je nepřímá; menšina tak ovlivňuje většinu

6. poslušnost:

- **Milgramovy pokusy:** proč lidé, kteří jsou normálně nezávislí a ochotní, byli ochotni uposlechnout jiné i proti svému přesvědčení

Skupinový vliv

- 2 modely sociálního vědomí:
 1. *autonomní stav*: člověk jedná podle vlastního přesvědčení
 2. *zástupní stav*: když člověk věří, že jedná jako zástupce někoho jiného
- lidé přestanou cítit odpovědnost za své činy
- **etický** aspekt Milgramových pokusů

Odpor vůči autoritě:

- reakce na Milgramovy pokusy
- jedinci, kteří v pokusech odporovali autoritě, se nacházeli ve větších skupinách, co jim poskytovalo možnost vzájemné podpory

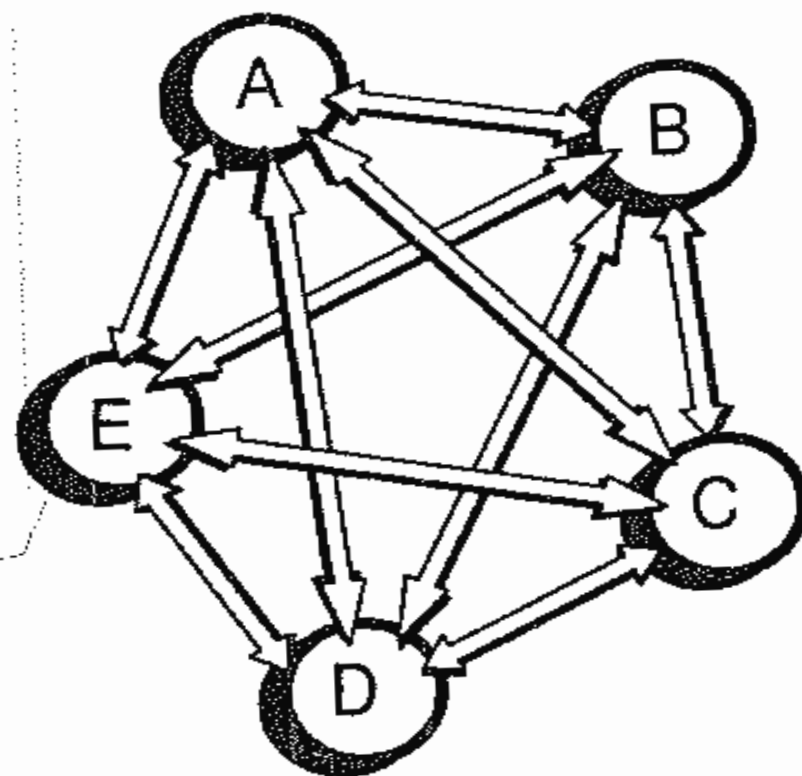
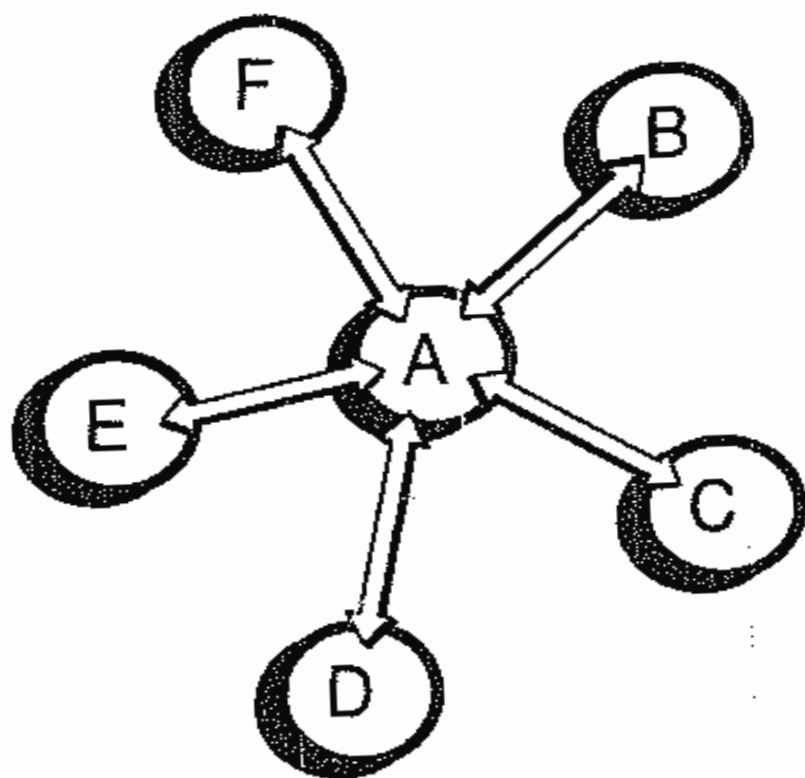
Skupinové procesy

Skupinová komunikace:

- **Leavitt** (1951) zkoumal účinnost skupinové komunikace
- nejúčinnější byla komunikace přes centrální pozici nebo komunikace, která umožňovala komunikaci každého s každým

Skupinové myšlení:

- v případě přílišného uzavření skupiny, může skupinové myšlení způsobit katastrofu vyloučením důležitých vnějších informací
- skupinové myšlení vzniká vyvíjením tlaku na členy skupiny k přizpůsobení se názoru většiny

Efektivní komunikační sítě podle Leavitta, 1951.
Vlevo: Informace postupují přes centrální pozici,
vpravo: Síť umožňující komunikaci každého s každým.